

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันประชากรมีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆในโลก และมีการเจ็บไข้ได้ป่วยมากขึ้นเช่นกัน ตั้งแต่ การเจ็บป่วยที่ไม่ร้ายแรงจนถึงเจ็บป่วยรุนแรง เช่น โรคหลอดเลือดหัวใจ โรคเบาหวาน โรคเอดส์และโรคมะเร็ง เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่า เกิดโรคนิคมใหม่ๆขึ้นมากมายทั้งโรคซาร์ส ไข้หวัดนกและล่าสุดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (H1N1) ซึ่งมีผู้ติดเชื้อเพิ่มมากขึ้นทุกวัน ซึ่งเจ้าหน้าที่ระดับสูงขององค์การอนามัยโลก (WHO) คาดว่าจะมียอดผู้ติดเชื้อทั่วโลกสูงถึง 20-40 % ของประชากรโลก หรือคิดเป็นสัดส่วนมากกว่า 1 พันล้านคนในช่วง 1-2 ปีข้างหน้านี้ (สำนักข่าวอินโฟเควสท์, 2552 : ออนไลน์) ดังนั้นยาจึงเป็นสิ่งจำเป็นถือเป็นปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิตเพื่อใช้ในการป้องกันรักษาบรรเทาและบำรุงให้ร่างกายกลับมามีสุขภาพแข็งแรง ซึ่งถือว่าเป็นคุณอนันต์ของยา แต่ยาที่อาจก่อให้เกิดโทษมหันต์ได้เช่นกัน ถ้ามีการเลือกใช้ที่ผิดเช่นการเลือกใช้ยาไม่ถูกต้องกับโรค การใช้ยาไม่ถูกขนาดไม่ถูกวิธี ดังนั้นยาจึงจำเป็นต้องถูกควบคุมการใช้ยา โดยบุคลากรทางการแพทย์ โดย แพทย์ เภสัชกร ทันตแพทย์ พยาบาล ซึ่งผู้ป่วยที่เข้ามารับการรักษาในโรงพยาบาลจะถูกวินิจฉัยและรักษาโดยแพทย์

เนื่องจากยานั้นมีมากมายหลากหลาย แบ่งแยกตามข้อบ่งใช้ในการรักษาโรค ซึ่งในแต่ละข้อบ่งใช้ ก็จะมียาหลากหลายชนิดที่มีกลไกการออกฤทธิ์ที่แตกต่างกัน มีประสิทธิภาพที่แตกต่างกัน และยาแต่ละชนิดก็จะมีรูปแบบของยา ขนาดของยาที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีให้เลือกว่าจะใช้ยาต้นแบบ (Original Drug) ซึ่งผลิตโดยบริษัทเภสัชภัณฑ์ข้ามชาติในประเทศไทย เป็นกลุ่มบริษัทที่มีการคิดค้น วิจัย พัฒนา ผลิตและจำหน่ายเวชภัณฑ์ต่างๆ โดยมีบริษัทแม่หรือสำนักงานใหญ่อยู่ ในต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมผู้วิจัยและผลิตเภสัชภัณฑ์ (Pharmaceutical Research & Manufacturers Association, PReMA) หรือว่าจะใช้ยาเลียนแบบ (Generic Drug) ซึ่งจะมีความแตกต่างในด้านราคา ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเลือกใช้อาตว่าตัวหนึ่ง มาใช้ในการรักษา จะมีปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องข้อในการตัดสินใจเลือกใช้มากมายและในภาวะที่มีการ แข่งขันที่สูงมาก บริษัทยาทุกบริษัทพยายามที่จะปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อให้แพทย์เลือกใช้อาตว่าของบริษัทตนมากขึ้น ทั้งในด้านการพัฒนาวิจัยผลิตภัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น การทำกิจกรรมส่งเสริมทางการตลาดต่างๆเช่น การโฆษณาในวารสารทางการแพทย์ การแจกเอกสารสิ่งพิมพ์เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ แผ่นพับ การจัดนิทรรศการผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ความรู้และประสบการณ์แก่วงการแพทย์

จัดทำโสตทัศนูปกรณ์ การให้ตัวอย่างผลิตภัณฑ์แก่แพทย์เพื่อทดลองใช้ การให้ของขวัญในเทศกาลต่างๆ แต่ต้องไม่บ่อยครั้งและของขวัญนั้นต้องมีมูลค่าไม่เกิน 3,000 บาท การจัดประชุมทางการแพทย์ ทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ เป็นต้น โดยผ่านคนกลางคือพนักงานขายของแต่ละบริษัท ซึ่งเป็นช่องทางที่สำคัญอย่างมากในการดำเนินธุรกิจ เพราะจะต้อง มีหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ให้คำแนะนำในการใช้ยาให้กับแพทย์ นอกจากนี้ยังต้องมีหน้าที่ในการจัดหรือประสานงานกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทางการตลาดในรูปแบบต่างๆดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น (Pharmaceutical Research & Manufacturers Association, 2551)

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย และเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งมีประชาชนอาศัยอยู่จำนวนมากที่สุด ถึง 5,702,595 คน (กรมการปกครอง,สำนักงานทะเบียนกลาง, 2553: ออนไลน์) โดยประเทศไทยมีมูลค่าการใช้ยาด้านยาในปี 2551 สูงถึง 9.9 หมื่นล้านบาท แบ่งเป็นสัดส่วนการจำหน่ายให้แก่โรงพยาบาลรัฐและเอกชนร้อยละ 73 ร้านขายยาร้อยละ 22 และคลินิกร้อยละ 5 ตามลำดับ (IMS Health, 2551: ออนไลน์) ซึ่งจากข้อมูลย้อนหลังปี 2004 พบว่ามูลค่าการบริโภคยาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลซึ่งมีประชากรเพียง 10 ล้านคนใกล้เคียงกับมูลค่าการบริโภคยาของประชากรกว่า 50 ล้านคนในภูมิภาค คือ อัตราส่วนประมาณ 50 : 50 (ธีระ ฉกานโรดม, 2004: ออนไลน์) ในขณะที่การกระจายตัวของแพทย์พบว่ามีแพทย์ที่ขึ้นทะเบียนกับแพทยสภา 36,335 คน อยู่ในกรุงเทพมหานคร 14,358 คนคิดเป็น 44.2% อยู่ต่างจังหวัด 18,088 คนคิดเป็น 55.8% ทำงาน อยู่ภาครัฐประมาณ 25,500 คน และภาคเอกชนเต็มเวลาประมาณ 5,000 คน (แพทยสภา, 2551: ออนไลน์)

ดังนั้นจากสภาพสถานการณ์ที่พบดังกล่าว ทางผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของแพทย์ในการเลือกใช้ยาในโรงพยาบาลในกรุงเทพมหานคร เพื่อใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารของบริษัทยาหรือบริษัทจำหน่ายเภสัชภัณฑ์ต่างๆใช้ในการปรับแผนกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้สอดคล้องกับปัจจัยที่แพทย์พิจารณาในการเลือกใช้ยา เพื่อให้สามารถสร้างยอดขายมากขึ้น เสริมสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับแพทย์ ให้มีความผูกพัน จงรักภักดีต่อยาขององค์กร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของแพทย์ในการเลือกสั่งยาให้ผู้ป่วยในโรงพยาบาลในกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของแพทย์ในการเลือกสั่งยาให้ผู้ป่วยในโรงพยาบาล ในกรุงเทพมหานคร
2. สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารของบริษัทยาหรือบริษัทจัดจำหน่ายเภสัชภัณฑ์ต่างๆใช้ในการปรับแผนกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้สอดคล้องกับปัจจัยที่แพทย์พิจารณาในการเลือกสั่งยาให้ผู้ป่วยเพื่อให้สามารถสร้างยอดขายมากขึ้น เสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับแพทย์ ให้มีความผูกพัน จงรักภักดีต่อผลิตภัณฑ์ขององค์กร

นิยามศัพท์

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ หมายถึง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่แพทย์คำนึงถึง และมีผลต่อการตัดสินใจเลือกสั่งยาให้ผู้ป่วย ทั้งปัจจัยในด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่ายและการส่งเสริมทางการตลาด รวมถึงปัจจัยอื่นๆที่มีผลต่อการตัดสินใจของแพทย์ในการเลือกสั่งยา ได้แก่ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี ปัจจัยทางด้านกฎหมายและการเมือง ปัจจัยทางด้านสังคม และ ปัจจัยด้านจิตวิทยา

แพทย์ หมายถึง ผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันในสาขาแพทย์

ยา หมายถึง เภสัชเคมีภัณฑ์หรือชีววัตถุที่ใช้เพื่อการวินิจฉัย บำบัด บรรเทาอาการ ป้องกันโรคหรือรักษาความเจ็บป่วยของมนุษย์ หรือที่มีผลต่อโครงสร้างหรือการทำงานใดๆของร่างกายมนุษย์

ผู้ป่วย หมายถึง ผู้ป่วยที่นอนพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล และ ผู้ป่วยที่มาปรึกษาเป็นผู้ป่วยนอกไม่ได้นอนพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล

โรงพยาบาลในกรุงเทพมหานคร หมายถึง โรงพยาบาลรัฐบาลและโรงพยาบาลเอกชนที่มีแหล่งที่ตั้งในกรุงเทพมหานคร